

A monochromatic illustration in shades of green and brown. It depicts a woman, Bertha von Suttner, seated and looking towards the viewer. She has short, dark, curly hair and is wearing a dark, long-sleeved dress with a high, patterned collar and a necklace. Her hands are clasped in her lap. To her left is a large, leafy plant. To her right is a vase containing flowers. The background is filled with a dense, repeating pattern of stylized leaves and flowers.

BERTHA VON SUTTNER

Bertha v. Suttner

AAN DE WIEG VAN DE
WERELDVREDE

EEN KLEIN BOEKJE OVER EEN GROOTSE VROUW

Precies 100 jaar na de opening van het Vredespaleis in 1913, werd in de hal van het Vredespaleis een bronzen beeld van Bertha von Suttner onthuld. De eerste vrouw in de eregalerij werd met een daverend applaus onthaald. Leymah Gbowee, in 2013 de recentste winnares van de Nobelprijs voor de Vrede, sprak de éérste ontvanger van de prijs in warme woorden toe. Voor haar was Bertha de oermoeder van de vredesbeweging, een vrouw die zich net als zichzelf, op persoonlijke titel inzette voor vrede, geweldloosheid en vrouwenrechten. Geëerd en verguisd, en misschien in de afgelopen eeuw soms zelfs wat vergeten, terwijl de kijk van vrouwen op oorlog en vrede zo waardevol is gebleken in het beëindigen van conflicten en verzoening.

In het Vredespaleis worden conflicten die vrede bedreigen opgelost door middel van rechtspraak tussen landen. Bertha von Suttner maakte zich hard voor deze methode, die volgens haar een permanente vorm moest krijgen. In de afgelopen eeuw zijn de gerechtshoven die hiervoor werden opgericht, het Permanente Hof van Arbitrage en het Internationaal Gerechtshof van de Verenigde Naties, steeds succesvoller geworden. En het Vredespaleis groeide uit tot méér dan een indrukwekkend onderkomen. De pracht en praal, afkomstig uit talloze landen van over de hele wereld

*Borstbeeld van Bertha von
Suttner, door Judith Pfaltzer,
28 augustus 2013*

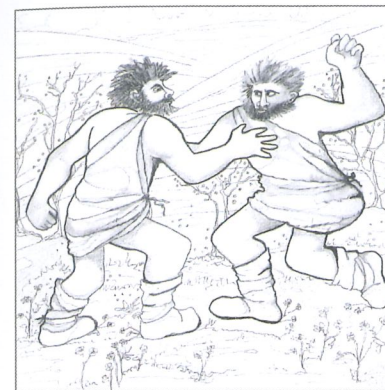
als uiting van hun vertrouwen dat door middel van rechtspraak een vreedzamere wereld zou worden bereikt, heeft veel verwachtingen gewekt. Het Vredespaleis werd het symbool van een alternatieve wijze om uit een internationale twist te komen.

Bertha von Suttner geloofde erin dat de mens en de samenleving te veranderen zijn. Maar veranderen doe je niet zomaar. Bittere ervaringen en harde lessen die ten grondslag liggen aan de wens om oorlog uit te bannen of geduldige afspraken om oorlogen te voorkomen, brengen niet per definitie vrede. In de huidige samenleving en samenhang in de wereld zijn vrede en rechtvaardigheid complexe begrippen, die vragen om continue betrokkenheid, verbondenheid en actie. Bertha von Suttner probeerde dit vredesactivisme een eeuw geleden te ontlokken door de verantwoordelijkheid te leggen bij zowel het individu als bij de overheid. Zo moeten regeringen er bijvoorbeeld voor zorgen dat hun burgers zich door onderwijs kunnen vormen en ontwikkelen. Het is Bertha's verdienste geweest allerlei mensen over de hele wereld in beweging te hebben gezet. Door de strijd voor vrede en een Vredespaleis, is haar naam niet alleen onlosmakelijk met het paleis verbonden; haar bronzen beeltenis heeft zo'n prominente plek dat niemand er omheen kan. Het herinnert ons eraan dat de wereld niet zomaar verandert in een vreedzame. Mensen als Bertha von Suttner hebben ervoor gepleit en gestreden. Met de uitgave van dit bijzondere beeldverhaal wil de Bibliotheek van het Vredespaleis Bertha von Suttner ook buiten de paleismuren een bekender gezicht geven.

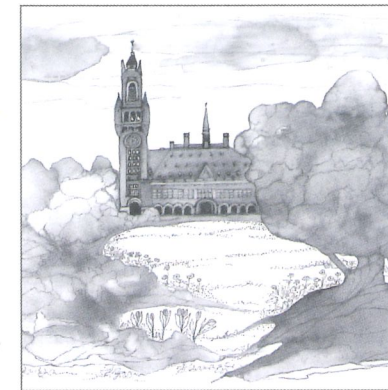

AAN DE WIEG VAN DE WERELDVREDE

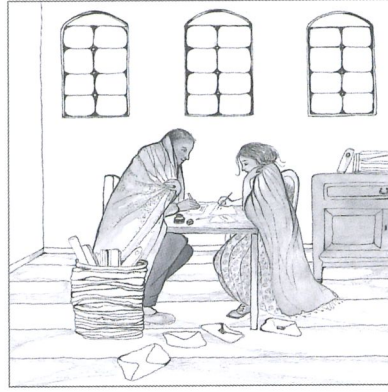
Lang, lang geleden, toen de zon nog om de aarde draaide, sloegen de mensen elkaar bij onenigheid de hersens in. Was het gras bij de buurman groener dan het eigen gras? Sla er op! Had het naburige land meer vruchtbomen, meer vee? Trek ten strijde, verover zijn landerijen! Tegenwoordig streven we juist het behoud of herstel van de vrede na, hoe moeizaam dat ook gaat, want we zijn het lang niet altijd met elkaar eens.

Den Haag is de Internationale Stad van Vrede en Recht. Tientallen internationale instellingen op het gebied van vrede en recht hebben zich in de loop der jaren hier gevestigd. Koploper was het Vredespaleis, honderd jaar geleden. Wat was de aanleiding om het Vredespaleis te bouwen? Dat was de Eerste Vredesconferentie, die in 1899 in Den Haag werd gehouden. Daar besloten de verzamelde regeringsleiders een Hof van Arbitrage op te richten en dat onder te brengen in een nieuw te bouwen Vredespaleis. Inmiddels is ook het Internationaal Gerechtshof van de Verenigde Naties gevestigd in het Vredespaleis.

Kwam die Eerste Vredesconferentie zomaar uit de lucht vallen? Nee, die werd gehouden omdat burgers en staatslieden het van levensbelang vonden. Wereldwijd waren de mensen namelijk gaan inzien dat conflicten tussen landen beter op een vreedzame manier konden worden opgelost. De aandacht richtten op vrede in plaats van op oorlog – dát was de grote vernieuwing van die tijd! En de start van de vredesbeweging.

Successen hebben vele vaders. Maar de vredesbeweging heeft maar één moeder: Bertha von Suttner. Indertijd een wereldberoemde vrouw, een van de eersten die de Nobelprijs voor de Vrede ontving. Toen het Vredespaleis in 2013 zijn eeuwfeest vierde, is in de eregalerij een borstbeeld van Bertha von Suttner onthuld. Hoe is het zo gekomen dat Bertha von Suttner aan de wieg stond van de vredesbeweging en dus indirect aan de wieg van Den Haag als Internationale Stad van Vrede en Recht?

Bertha von Suttner werd in 1843 in Praag geboren als Gravin Kinsky. Haar vader was een generaal, maar al voor haar geboorte overleden. Haar moeder kon helaas geen weerstand bieden aan het gokken en joeg het hele familiekapitaal erdoorheen. Bertha was intelligent en goed opgeleid – ze sprak vloeiend Duits, Engels, Frans en Italiaans. Al jong ontpopte ze zich als een overtuigd democrate. Ze wilde liever succes behalen op grond van eigen verdiensten dan door haar afkomst. Dus besloot ze geen echtgenoot, maar werk te gaan zoeken. Voor een jonge vrouw van adellijke afkomst zeer ongewoon in de 19e eeuw!

In Wenen kon ze aan de slag bij Baron von Suttner als gouvernante van zijn vier dochters. Na enige tijd werd Bertha verliefd op de oudere broer van de aan haar zorgen toevertrouwde meisjes. Dat was wederzijds. Deze Arthur von Suttner was echter zeven jaar jonger dan Bertha. Onacceptabel, vonden zijn ouders. Bertha moest vertrekken.

Naar het schijnt heeft de moeder van Arthur bemiddeld om haar in contact te brengen met de rijke Nobel, die in Parijs woonde. Dan zou

de liefde wel wijken voor het geld, dacht ze. Maar zo ging het niet. Na korte tijd bij Nobel gewerkt te hebben – en na vele vurige brieven met Arthur gewisseld te hebben – keerde Bertha in 1876 terug naar Wenen. Daar trouwde ze in het geheim met hem. Zoals te voorzien: Arthur werd onterfd.

Samen vluchtten ze naar de Kaukasus en trokken in bij een oude vriendin van Bertha's moeder.

De negen jaren die volgden, waren jaren van armoede. Zowel Bertha als haar man probeerde geld te verdienen met het geven van taallessen en het schrijven van artikelen voor Europese kranten. In die jaren werden er bloedige oorlogen uitgevochten in de Kaukasus. Daar schreven ze over en zo ontwikkelden ze hun sociale en politieke ideeën. De verschrikkingen van de oorlog, die ze nu van nabij leerde kennen, wekten bij Bertha een dusdanige afschuw dat ze besloot haar verdere leven te wijden aan de vrede.

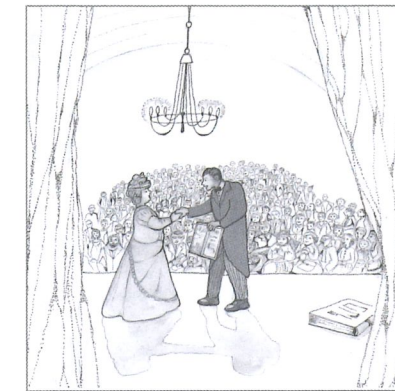
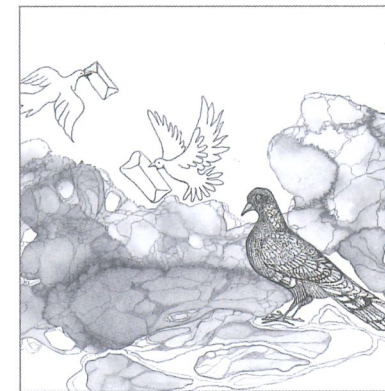
2

NOBELPRIJS VOOR DE VREDE

Bertha von Suttner was van adellijke afkomst, maar nam de voor adellijke dames ongebruikelijke beslissing zelf de kost te gaan verdienen. Zo kwam ze in Parijs terecht als secretaresse van een destijds onbekende Zweedse chemicus, Alfred Nobel genaamd. Met de uitvinding van het dynamiet was hij puissant rijk geworden. Als een blok viel hij voor de intelligente en charmante Bertha, maar zij liet zich niet verleiden door zijn rijkdom en kennis.

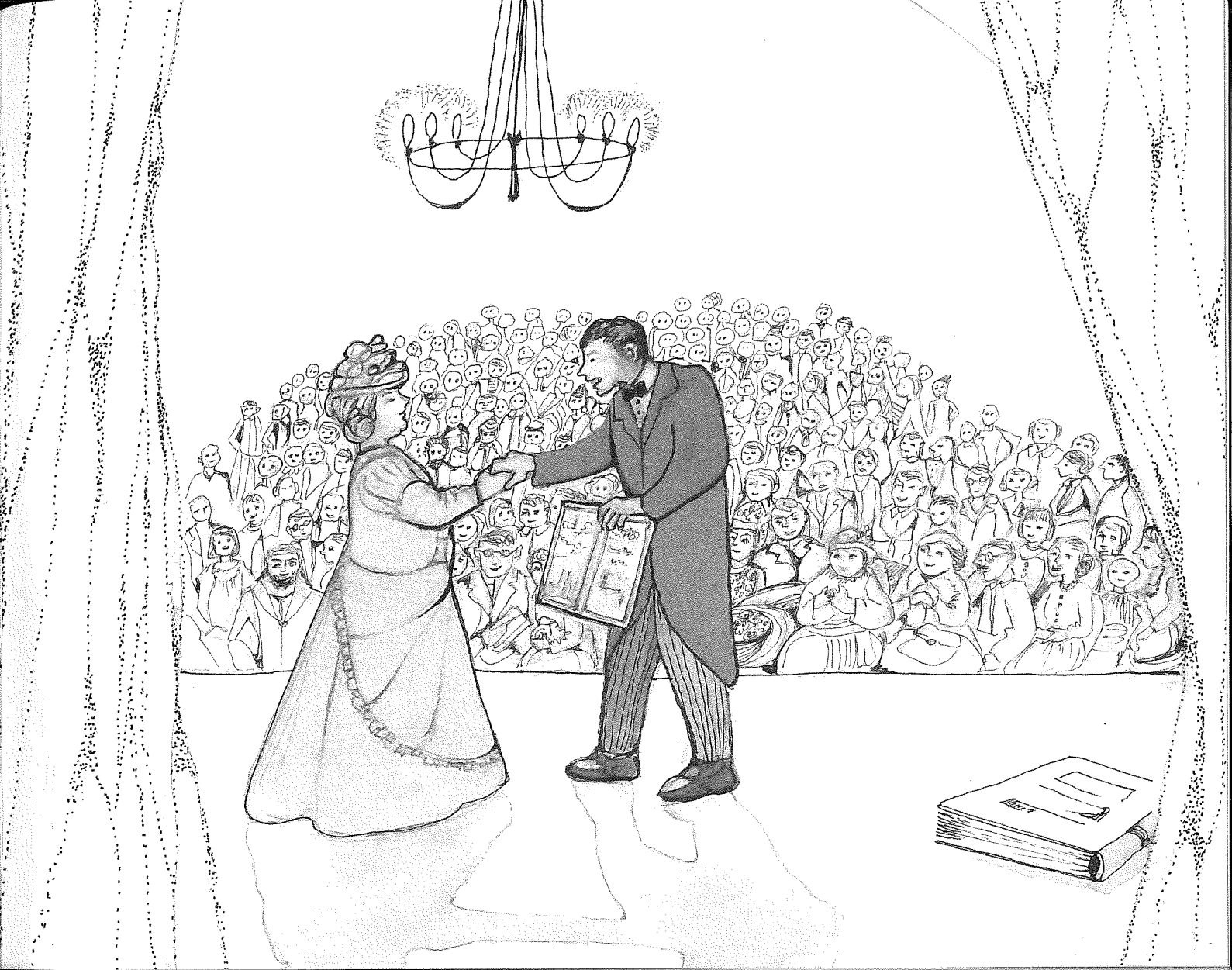
Bertha was en bleef immers verliefd op Arthur von Suttner, haar geliefde waarvoor ze Parijs al snel weer verliet. De rijke uitvinder trouwde nooit een andere vrouw. Hij onderhield de rest van zijn leven een warme vriendschap met zijn voormalige secretaresse. Dankzij hun frequente briefwisseling volgde hij haar in haar ontwikkeling tot overtuigd pacifiste. Toen haar boek “Die Waffen nieder” verscheen genoot Nobel van een afstand mee met het enorme succes dat zij met dit boek scoorde. Niet alleen met dit boek, maar ook met haar vele lezingen en toespraken. Hij bewonderde het doorzettingsvermogen waarmee Bertha vredesbewegingen oprichtte en internationale verbindingen

legde. Nobel steunde Bertha niet alleen moreel, maar ook financieel. Hij bekostigde veel van haar reizen naar vredescongressen, die overal in de westerse wereld werden georganiseerd.

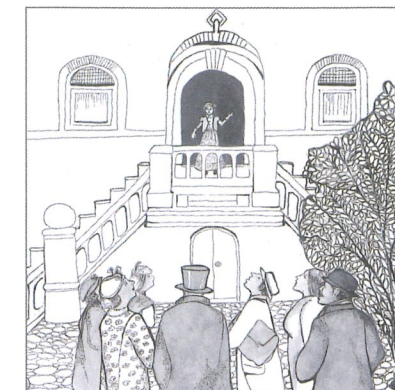
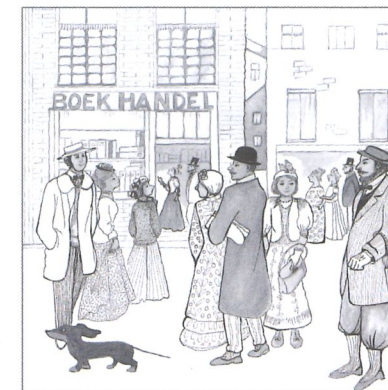
Omdat hij geen kinderen had, wilde Nobel zijn vermogen nalaten aan de wetenschap en de literatuur. In zijn testament stelde hij daarvoor de Nobelprijzen in. Ook wilde hij de door hem vereerde Bertha wat nalaten. Dus stelde hij ook een Nobelprijs voor de Vrede in – overtuigd als hij was dat die direct aan Bertha zou worden toegekend.

Na Nobels dood in 1896 besloot het parlement echter de Vredesprijs eerst aan vier mannen toe te kennen, voor het er in 1905 toe overging de Nobelprijs voor de Vrede toe te kennen aan degene voor wie hij speciaal bedoeld was: Bertha von Suttner.

DIE WAFFEN NIEDER!

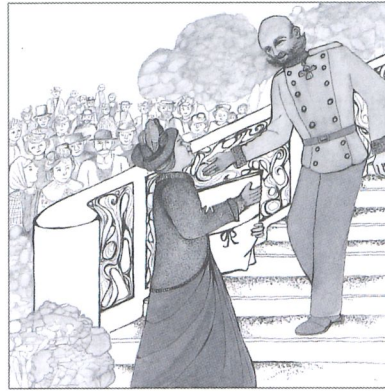
Na hun verblijf in de Kaukasus keerden Bertha en Arthur von Suttner in 1885 terug naar Wenen, waar ze zich met de familie van Arthur verzoenden. Bertha zette zich aan het schrijven van het boek waarin ze de verschrikkingen van de oorlog aan de kaak wilde stellen. In die tijd werd oorlog voeren nog alom verheerlijkt. Men sprak over oorlog in termen van 'heldenmoed' en 'eer van het vaderland'. Bertha daarentegen liet in haar boek de verhalen van de slachtoffers zien, van de nabestaanden, van de invaliden. Ze liet zien hoe de levens van betrokkenen waren verwoest, de armoede, de angsten.

Haar boek "Die Waffen nieder!" verscheen in 1889. Bertha was toen 46 jaar oud. Hiermee veroorzaakte zij een ware schokgolf onder lezers. De lezers, die veelal tot de middenklasse behoorden, waren in het geheel niet bekend met de gruwelen van de oorlog. "Die Waffen nieder!" werd in zestien talen vertaald, er werden al snel miljoenen exemplaren van verkocht. Wereldwijd bracht het een omslag te weeg in het denken over oorlog en vrede.

Plotseling was Bertha von Suttner een internationaal bekende persoonlijkheid. Ze werd overal gevraagd lezingen te houden, congressen toe te spreken, artikelen te schrijven. Vol overtuiging greep ze die kansen om nog meer mensen te overtuigen. In Parijs en Londen ontmoette ze tot haar vreugde mensen met dezelfde idealen als zijzelf in haar jaren in de Kaukasus ontwikkeld had.

Internationaal kreeg de vredesbeweging vleugels en Bertha groeide uit tot de ster van die vredesbeweging. Niet alleen het succes van haar boek droeg hieraan bij, maar ook haar innemende persoonlijkheid en haar overtuigingskracht. Zo hield ze eens op een congres in Rome, onvoorbereid en in het Italiaans, een vlammend betoog van een uur.

Ze was zeker niet de eerste die pleitte voor vrede. Omstreeks het jaar 1500 schreef Erasmus al: 'De mensen houden van vrede, en hun heersers kiezen voor oorlog'. Maar Bertha was wel de eerste die de publieke opinie zo effectief wist te mobiliseren dat de vredesbeweging wereldwijd een factor van betekenis werd.

Bertha von Suttner was een overtuigd vredesactiviste, maar zeker geen naïeve idealist. Ze beklemtoonde dat vrede alleen bereikt kon worden wanneer alle landen van de wereld zich door middel van verdragen aan elkaar verbonden. Ze pleitte dus voor het instellen van wat we nu de Verenigde Naties noemen. Je zou verwachten dat Bertha antimilitaristisch zou zijn, maar een internationale gewapende macht bleef volgens haar nodig voor het beschermen van de mensenrechten.

Bertha was op tal van terreinen liberaal en vooruitstrevend voor die tijd. Zo onderschreef ze de evolutietheorie van Darwin en ze streed – samen met haar man Arthur – tegen het antisemitisme. Bertha pleitte vooral voor gelijke sociale en politieke rechten van alle mensen, omdat ze wist dat dit meer kans zou bieden op vrede in de toekomst.

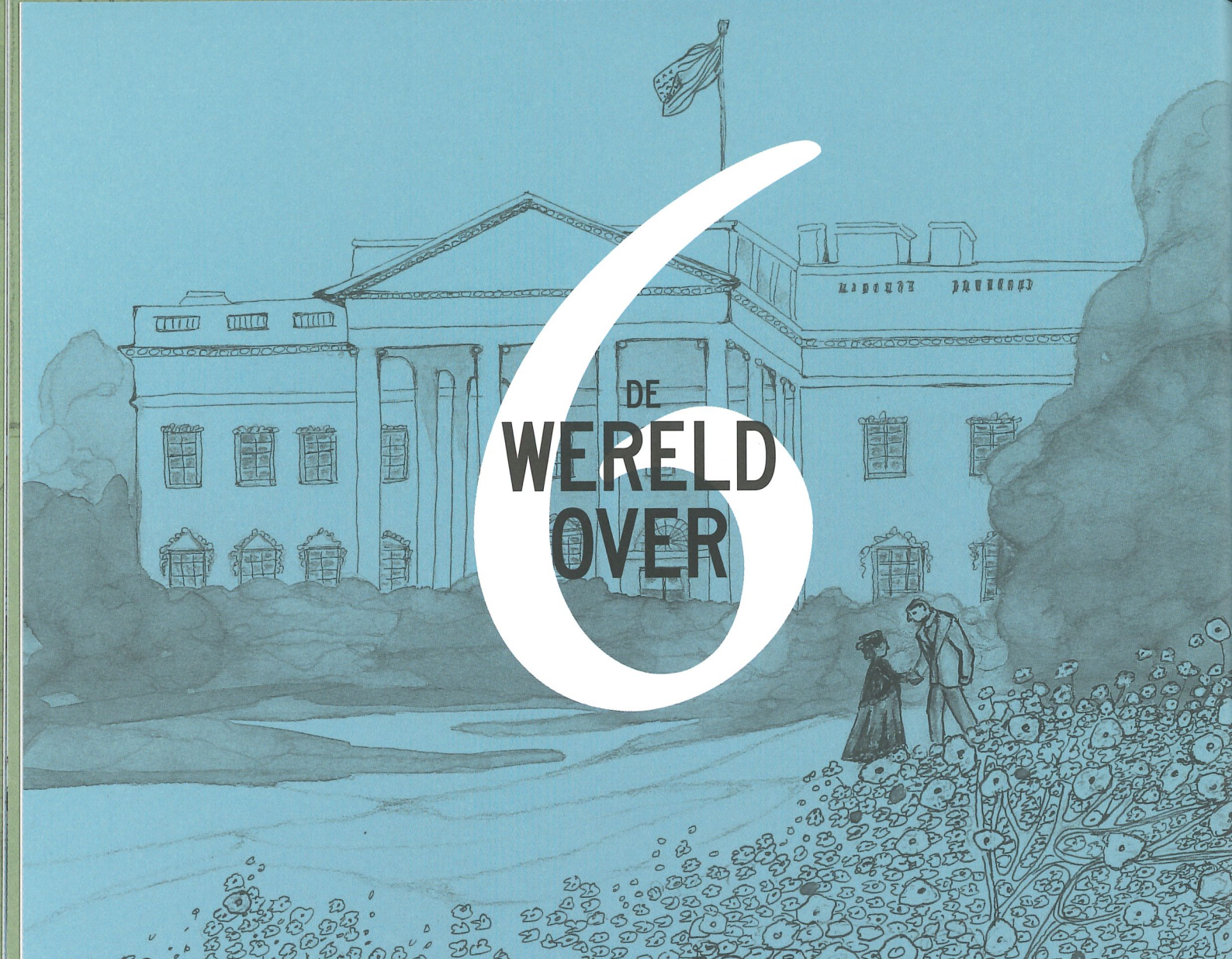
Bertha wist ook dat in wetenschappelijke kringen het idee voor de oprichting van een Hof van Arbitrage circuleerde. Volgens haar had dit idee alleen kans van slagen als er publiek draagvlak voor bestond. Dus verzamelde ze duizenden handtekeningen onder een petitie die ze

in 1897 aanbood aan de Oostenrijkse keizer Franz Joseph I. Later, op de eerste bijeenkomst waar regeringsleiders over vrede confererden, werd dit plan werkelijkheid.

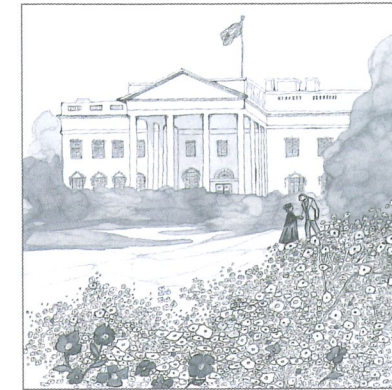
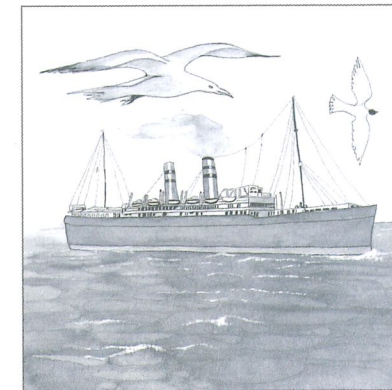
Op een congres in Den Haag ontmoette ze Aletta Jacobs, een Nederlandse strijdster voor vrouwenkiesrecht. Bertha meende dat het nastreven van vrede van groter belang was dan de vrouwenemancipatie en vroeg Aletta voortaan haar krachten in te zetten voor de vrede. Aletta weigerde – volgens haar was de strijd voor vrouwenkiesrecht belangrijker.

Vele brieven en congressen later kwamen ze nader tot elkaar. Aletta erkende dat ook vrouwen belang hadden bij de strijd voor de vrede en Bertha gaf toe dat toelating van vrouwen tot de politiek ook in het belang van de vrede was. In het vervolg lieten zowel Bertha als Aletta in hun lezingen en geschriften zien dat de vredesbeweging en de vrouwenbeweging elkaar konden versterken.

DE WERELD OVER

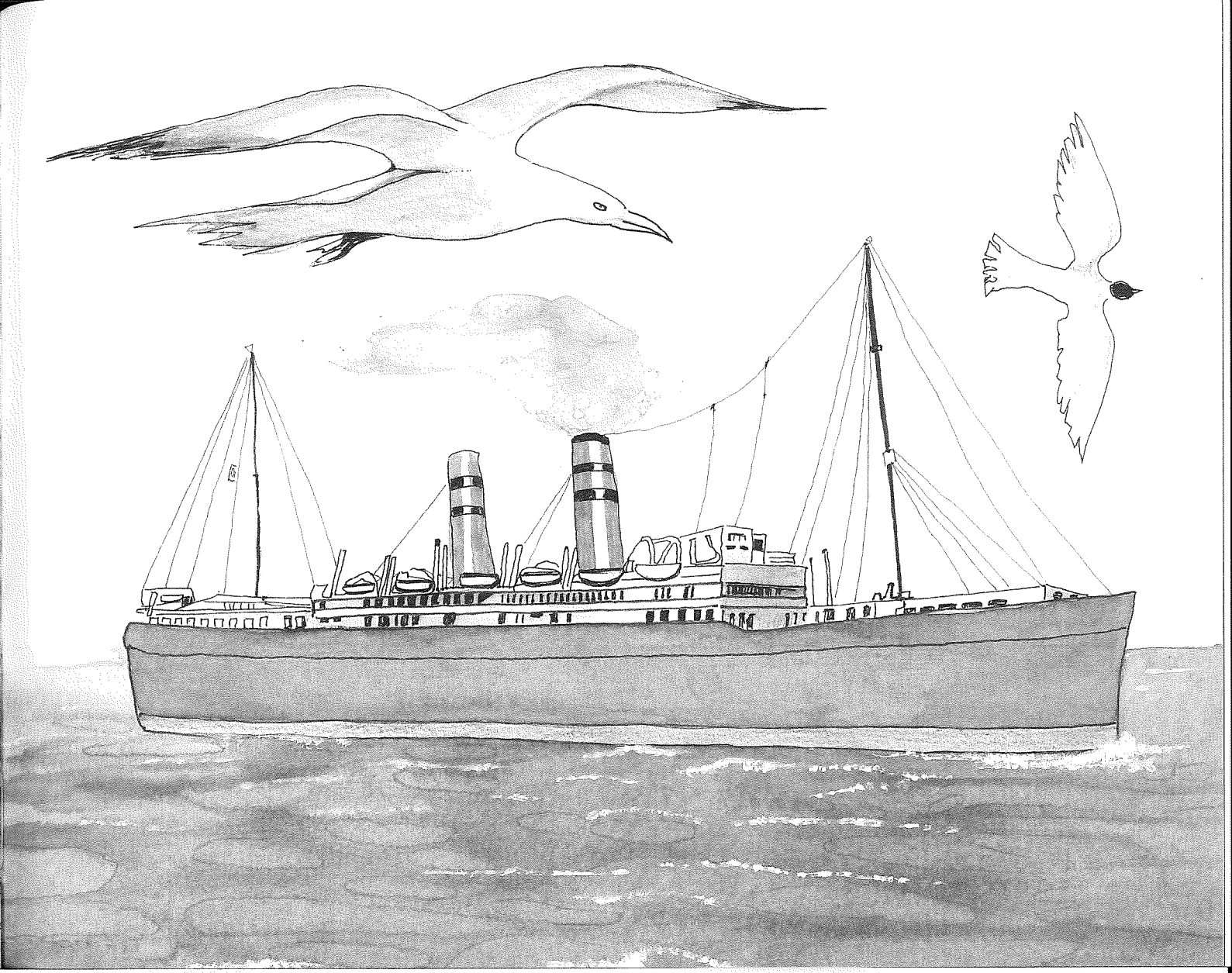
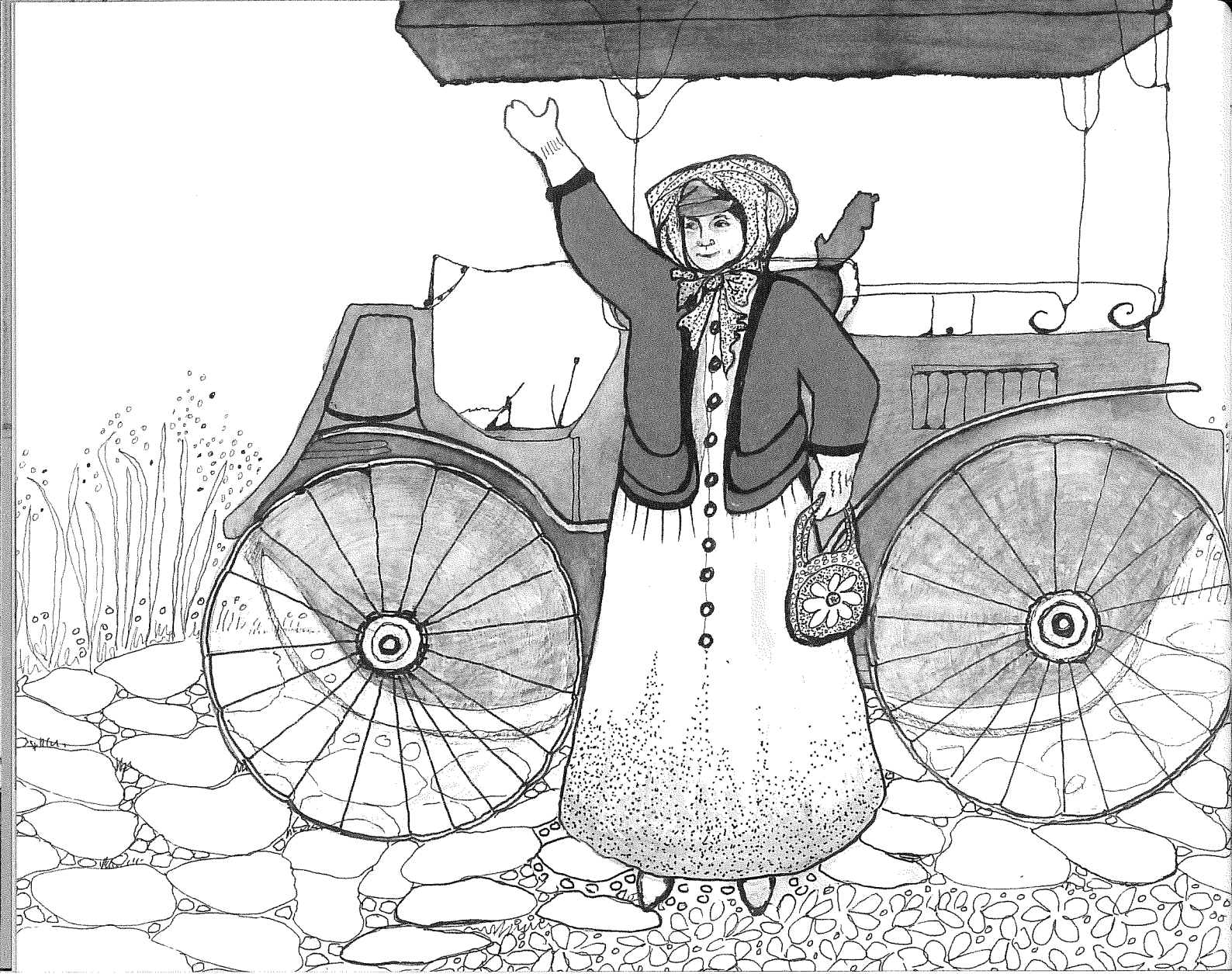
Nadat Bertha von Suttner groot succes had behaald met haar boek 'Die Waffen nieder', slaagde ze erin met haar vele toespraken de steun aan het vredesdenken onder het publiek verder op te voeren. Dit was het moment om vredesbewegingen op te richten – eerst in Oostenrijk, later in Duitsland en Hongarije. Met haar goede vriend en strijdmakker Alfred Fried begon ze een vredestijdschrift dat een podium zou worden voor het pacifisme.

De tijd was rijp voor de vredesbewegingen om internationaal de handen ineen te slaan. Bertha vervulde hierin aanvankelijk de rol van inspirator, later aanvaardde ze ook bestuurlijke functies. Het vele reizen dat haar werk met zich meebracht, betekende een ware uitputtingsslag. In die tijd was reizen anders dan nu: er waren wel enkele spoorlijnen in Europa, maar er was nog geen sprake van een netwerk. Verder was men aangewezen op postkoetsen. Omstreeks 1900 verschenen de eerste auto's, maar deze moesten hun weg zoeken over hal verharde, hobbelige wegen. Dat alles had Bertha er echter graag voor over om haar pleidooi voor de vrede uit te dragen.

In 1904 – Bertha was inmiddels 61 – bezocht ze de Verenigde Staten. Aanleiding daarvoor was de wereldvredeconferentie in Boston, waar ze als eregast uit Europa uiteraard een centrale rol speelde. Daarna trok ze van stad naar stad en hield dagelijks lezingen, soms wel drie op een dag. Door president Theodore Roosevelt werd Bertha op het Witte Huis ontvangen.

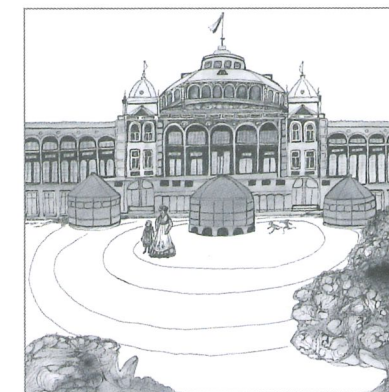
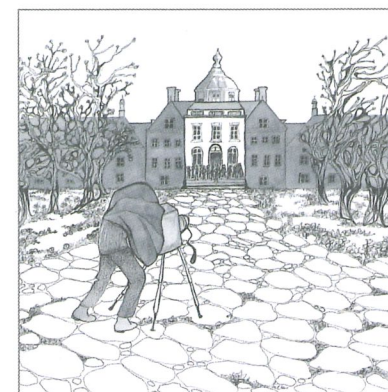
Bertha kwam geestdriftig uit de VS terug. Haar zeven maanden lange reis was een aaneenschakeling van successen geweest en ze was blij verrast dat het pacifisme in de Verenigde Staten aanmerkelijk verder ontwikkeld was dan in Europa. Zoveel enthousiasme! Zoveel vredesactiviteiten! En op Amerikaanse scholen werd zelfs vredesonderwijs gegeven!

In 1912 ging ze voor de tweede keer naar Amerika (gelukkig nam ze niet de Titanic). Maandenlang reisde ze door het land, helemaal van oostkust naar westkust. In elke stad waar ze kwam hield ze een toespraak. Vaak eindigde ze haar toespraak met de aanmoediging: "Universele vrede is geen kwestie van mogelijk zijn, maar van nodig zijn. Volhardt, volhardt, volhardt". De mensen hingen aan haar lippen!

EERSTE VREDES CONFERENTIE

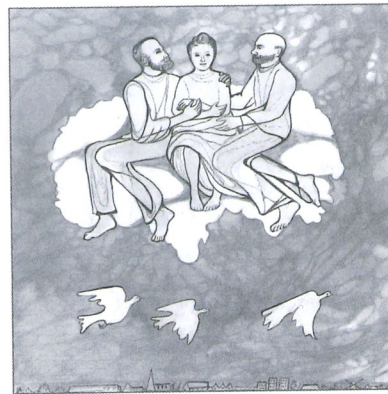
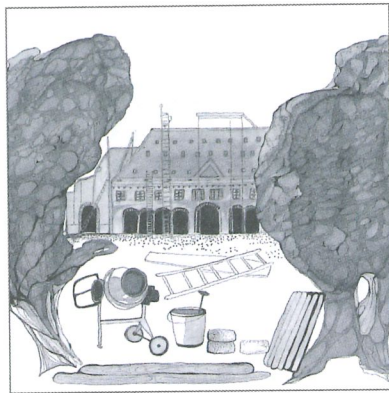
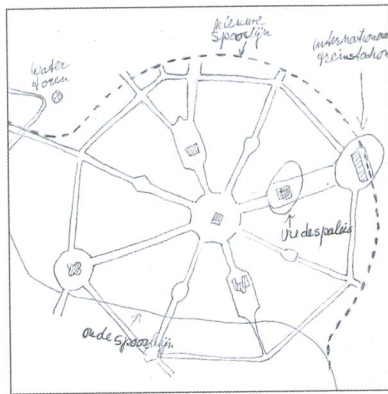
Tegen het eind van de negentiende eeuw was de internationale vredesbeweging zo belangrijk geworden, dat ook regeringsleiders het onderwerp vrede niet meer konden negeren. De Russische Tsaar Nicolaas II riep in 1899 staatshoofden bijeen uit de hele wereld. Deze bijeenkomst werd later bekend als de Eerste Vredesconferentie, gehouden in Den Haag. Als locatie voor de conferentie was Huis ten Bosch gekozen, het zomerhuis van Koningin Wilhelmina. Bertha von Suttner zag in deze conferentie de kroon op haar werk. Eindelijk gingen ook de regeringsleiders eens serieus praten over vrede zonder dat er eerst een bepaalde oorlog aan vooraf was gegaan. Ze wilde er natuurlijk bij zijn, maar ondanks het feit dat ze door vriend en vijand als de absolute icoon van de vredesbeweging werd beschouwd, werd ze niet uitgenodigd. Alleen bij de opening mocht ze aanwezig zijn.

Bertha vond een waardig alternatief: ze nam haar intrek in het Kurhaus en daar hield ze 'salon' voor de tientallen journalisten, politici en vredesactivisten die naar Den Haag waren gekomen. Deze wilden graag met haar komen discussiëren. Nog belangrijker was dat voorafgaand

aan menig debat op de formele Vredesconferentie de politiek gevoelige kwesties eerst in haar salon werden doorgesproken. Het werd een druk va et vient tussen Huis ten Bosch en het Kurhaus,

Het belangrijkste resultaat van de conferentie was dat de 26 aanwezige staten besloten tot de oprichting van een Permanent Hof van Arbitrage, dat gevestigd zou worden in Den Haag. De essentie hiervan was: wanneer twee landen een conflict zouden hebben, konden ze voortaan dit conflict ter arbitrage voorleggen aan dit Hof. Hiermee ontstond voor het eerst in de geschiedenis een instituut als alternatief voor het met de wapens uitvechten van een conflict.

Ondanks deze grote internationale successen werd Bertha in eigen land door sommigen bespot en verguisd. Op straat moest ze slompen tussen de toegeworpen rozen en de rotte tomaten. Inmiddels heeft Oostenrijk haar grote dochter in de armen gesloten – Bertha's beeltenis siert de 2-euro-munt.

Na de conferentie keerde Bertha von Suttner tevreden huiswaarts. In Den Haag werd besloten dat voor het nieuwe Hof van Arbitrage een nieuw gebouw, een “Vredespaleis” moest worden gebouwd. Daar moest ook een locatie voor worden gevonden. Men vatte het idee op om in de duinen naast Scheveningen een “Wereldhoofdstad” te bouwen. Architect Berlage heeft dit ontwerp opgenomen in zijn structuurplan voor Den Haag van 1908: een lieflijke windroos, mét een Vredespaleis én een treinstation voor rechtstreekse verbindingen met diverse Europese hoofdsteden. Alles natuurlijk vormgegeven conform de stijl van Berlage en de daarop aansluitende Nieuwe Haagse School. Echter, deze plek in duinen werd het niet.

De Amerikaan Andrew Carnegie, groot bewonderaar van Bertha von Suttner, stelde genereus een fonds in waaruit de bouw en het beheer van het Vredespaleis konden worden betaald. Na het nodige overleg, werd uiteindelijk besloten het Vredespaleis op Zorgvliet te bouwen en dat het qua vormgeving kwam te lijken op een soort sprookjeskasteel.

Bij de Tweede Vredesconferentie in 1907 was het aantal deelnemende landen al bijna verdubbeld tot 44. Bertha von Suttner was weer in Den Haag aanwezig. Ze nam als gewoonlijk haar intrek in het Kurhaus en dit keer werd ze wél uitgenodigd de conferentie toe te spreken. Ze wees hierbij indringend op de gevaren van voortgaande bewapening en de belangen van de wapenindustrie. Tijdens de conferentie werd de eerste steen gelegd voor de bouw van het Vredespaleis.

Het Vredespaleis werd geopend op 28 augustus 1913, in aanwezigheid van een trotse Bertha von Suttner. Dat heeft ze gelukkig nog mee kunnen maken. Ze overleed in juni 1914, eenenzeventig jaar oud. Een eerste stapje op weg naar de wereldvrede was gezet. Vanaf haar wolkje kijkt Bertha – herenigd met haar grote liefde Arthur von Suttner en haar grote vriend Alfred Nobel – nieuwsgierig toe hoe wij het er verder vanaf brengen.

DIE WAFFEN NIEDER!

Die Waffen nieder! werd gepubliceerd in 1889 en was direct een doorslaand succes – het boek wordt nog altijd gezien als één van de belangrijkste anti-oorlogsromans in de geschiedenis. Al in eerdere werken had Bertha von Suttner stelling genomen tegen oorlog, in Die Waffen nieder! echter goot zij haar boodschap in de vorm van een roman. Op die manier hoopte zij het gemoed van het grote publiek te bespelen.

Het boek beschrijft in de ik-persoon het leven van de Oostenrijkse adellijke Martha Althaus. Haar leven wordt bepaald en getekend door de oorlogen die in haar tijd woeden tussen Oostenrijk en andere Europese landen. Aan het begin van het boek is Martha een meisje, kind van een militaristische en zeer nationalistische cultuur, waarin de glorie van oorlog wordt verheerlijkt en mannen vol vuur ten strijde trekken tot roem van het vaderland. Ook de jonge Martha kan zich niks mooiers voorstellen; haar eerste man, Arno Dotzky, is dan ook militair. Wanneer hij ten strijde trekt in de Oostenrijkse oorlog tegen de onafhankelijkheidsstrijders in noord-Italië, begint Martha twijfels te krijgen bij de rechtvaardigheid en zelfs de zin van de oorlog die om haar heen met blind enthousiasme wordt omarmd. Nadat Arno in 1859 omkomt op het bloedige slagveld van Solferino, wordt Martha overtuigd

pacifiste. Zij hertrouwt enkele jaren later met baron Friedrich von Tilling, die haar pacifistische idealen en afkeer van nationalistische oorlogsdrang deelt, al is hij zelf officier. Von Tilling – die losjes lijkt gebaseerd op Bertha's man Arthur von Suttner – is daarom naast Martha de held van het verhaal. Martha moet vreselijke angsten uitstaan wanneer hij deelneemt aan de Duits-Deense oorlog van 1864 en de oorlog van Pruisen tegen de Duitse bond van 1866. Deze laatste oorlog leidt tot een cholera-epidemie waaraan Martha's broer en zussen bezwijken, waarop haar vader sterft van verdriet. Von Tilling besluit dan zijn loopbaan als militair op te geven en Martha volledig te steunen. Maar ook hij komt om het leven tijdens de Frans-Duitse oorlog van 1870, wanneer het echtpaar zich ophoudt in Parijs. Hij wordt als Oostenrijker aangezien als spion en door de Franse nationalistten terecht gesteld. Het boek eindigt in gematigd optimisme: Martha's zoon begint zich te interesseren voor zijn moeders idealen, en luidt zo de mogelijkheid voor een nieuwe en betere toekomst in.

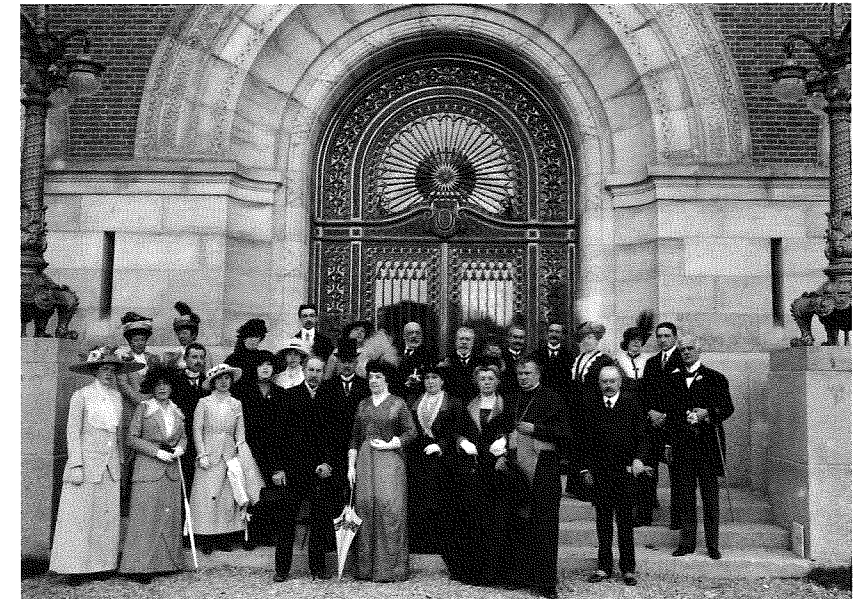

UIT DE LEZING "DE ONTWIKKELING VAN DE VREDESBEWEGING", BIJ DE AANVAARDING VAN DE NOBELPRIJS VOOR DE VREDE

Het pacifisme heeft geen eenvoudige strijd te voeren. De vraag of geweld of recht zal zegevieren tussen staten is het meest cruciale probleem van ons veelbewogen tijdsgewricht, en het probleem met de meest verstrekkende gevolgen. De heilzame resultaten van een stabiele wereldvrede zijn amper voor te stellen, maar nog moeilijker voor te stellen zijn de gevolgen van de dreigende wereldoorlog waarin vele onbezonnen mensen zich willen storten. De pleitbezorgers van het pacifisme zijn zich er zeer van bewust dat hun middelen van persoonlijke invloed en macht slechts mager zijn. Ze weten dat ze maar met weinigen zijn en beperkt in hun gezag, maar wanneer ze zichzelf en het ideaal dat ze dienen realistisch bezien, zien ze zichzelf als de dienaars van het hoogste doel. Het hangt van het oplossen van dit probleem af of ons Europa het toneel zal worden van ruïnes en mislukkingen of dat we dit gevaar kunnen afwenden en zo spoedig het naderend tijdperk van stabiele vrede en gerechtigheid binnentreden, waarin een beschaving van onvoorstelbare glorie zich zal ontwikkelen.

De vele aspecten van deze vraag zouden op de tweede Haagse Conferentie moeten worden besproken in plaats van de voorgestelde onderwerpen, zoals de wetten en gebruiken van oorlog op zee, het bombarderen van havens en steden en dorpen,

het plaatsen van mijnen, enzovoorts. De inhoud van deze agenda laat zien dat – alhoewel de aanhangers van de bestaande structuur van de samenleving, die oorlog toestaat, naar een vredesconferentie komen met de bereidheid de aard van de oorlog te veranderen – ze feitelijk proberen het huidige systeem intact te laten. De pleitbezorgers van het pacifisme echter, zowel binnen als buiten de Conferentie, zullen hun doelstellingen verdedigen en zullen weer een stap dichterbij hun doel. En dat doel, om de woorden van Roosevelt te herhalen, bestaat uit de plicht van zijn regering en van alle regeringen 'om het tijdperk dichterbij te brengen waarin niet langer het zwaard de arbiter is onder volkeren.'

*Bertha van Suttner,
Vredespaleis, 1913.*

IN JAREN

9 JUNI 1843

Geboren als postume dochter van een Oostenrijkse generaal

1873 BIS 1875

In dienst als kindermaatsje bij de familie Von Suttner in Wenen

1875

Enkele maanden is Bertha secretaresse in Parijs bij Alfred Nobel om vervolgens weer terug te keren naar haar geliefde Arthur von Suttner in Wenen met wie ze in 1876 trouwt

1876 TOT 1885

Verblijf in de Kaukasus waar Bertha von Suttner haar ideeën ontwikkelt over wereldvrede

1889

Publicatie van haar meest bekende boek, *Die Waffen nieder!*

1891

De Oostenrijkse tak van de Vredesbeweging door Bertha opgericht

1899

Eerste Haagse Vredesconferentie

1905

Toekenning Nobelprijs voor de Vrede

1912

Tournee door de VS

1914

Bertha von Suttner sterft op 21 juni, enkele weken voor het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog

*Borstbeeld van Bertha von
Suttner, door Ingrid Rollema,
3 september 2013*

UITGAVE

Bibliotheek van het Vredespaleis

PRODUCTIE

Christien Uringa, Jeroen Vervliet en Marjolein van Zuylen

BEELDVERHAAL

Nita Veeren (tekeningen) en Eveline Blitz (tekst en idee)

Gepubliceerd in Den Haag Centraal van 5 juli 2013 t/m 23 augustus 2013 ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van het Vredespaleis dankzij de bijdragen van de Gemeente Den Haag, de Oostenrijkse Ambassade en de weekkrant Den Haag Centraal.

© Eveline Blitz en Nita Veeren

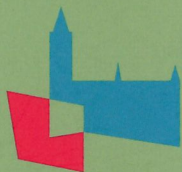
ISBN

978 90 8224 281 2

ONTWERP

Bart van den Tooren

Peace Palace
Library

